

Вікторія Лола

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Цифрові компетентності депутатів місцевих рад та їх роль у формуванні локальної ідентичності об'єднаних територіальних громад

Публікація присвячена питанням впливу цифрових компетентностей депутатів місцевих рад на формування локальної ідентичності об'єднаних територіальних громад. Зроблено висновок, що в умовах цифровізації публічного управління слід вести мову про формування віртуальної соціальної ідентичності територіальних громад як частини їх локальної ідентичності. Розглянуто питання впливу депутатів на процеси їх формування. Розроблено пропозиції щодо включення цифрових компетентностей до структури інтегральної компетентності депутатів місцевих рад.

Ключові слова: цифрові компетентності; депутати місцевих рад; локальна ідентичність; об'єднані територіальні громади; цифровізація; віртуальна соціальна реальність; цифрова (віртуальна) ідентичність

Digital competencies of deputies of local councils and their role in the formation of local identity of united territorial communities

Viktoriia Lola, Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The publication is devoted to the influence of digital competencies of local council deputies on the formation of the local identity of united territorial communities. It is concluded that in the conditions of digitalization of public administration it is necessary to talk about the formation of virtual social identity of territorial communities as part of their local identity. The question of influence of deputies on processes of their formation is considered. Proposals for the inclusion of digital competencies in the structure of integrated competence of local council deputies have been developed.

Keywords: digital competencies; deputies of local councils; local identity; united territorial communities; digitization; virtual social reality; digital (virtual) identity

Цифрові технології поступово стали невід'ємною частиною всіх сфер нашого буття, зокрема й політичного. Сучасні тренди «цифрової держави», «держави у смартфоні» є окремими виявами імплементації концепцій е-уряду та е-демократії і безпосередньо пов'язані з інституалізацією «віртуальної реальності» у соціальній сфері, її «реалізацією», серед іншого й у публічному управлінні. Світовий цивілізаційний поступ засвідчує невідворотність вказаних процесів і ставить перед національними та регіональними урядами нові завдання. Не залишаються осторонь і локальні спільноти – територіальні громади. Нові сучасні тенденції цифровізації та віртуалізації публічного управління неминуче виявляються на місцевому рівні висувуючи відповідні вимоги як до посадових осіб місцевого самоврядування, так і до депутатського корпусу. Пріоритетне місце при цьому

відводиться саме оволодінню ними відповідними цифровими навичками. Враховуючи зростаючу роль саме депутатів місцевих рад у системі місцевого самоврядування України, зупинимось більш докладно на проблемах застосування ними відповідних цифрових компетентностей.

До компетенції місцевих рад належить вирішення більшості питань місцевого значення. Розширення функцій і повноважень органів місцевого самоврядування вимагає від їх персонального складу – депутатів – відповідних знань та навичок, компетентностей, які складно віднести до професійних. Саме тому С. М. Серьогіним та І. В. Шпекторенком було запропоновано поняття «інтегральної компетентності депутатів місцевих рад», яке розуміється як знання, уміння, навички, інколи – інші важливі якості, способи й прийоми їх реалізації в діяльності депутатів місцевих рад, необхідні для успішного

та відповідального виконання покладених на них завдань та обов'язків. Зокрема, автори розробили профіль інтегральної компетентності депутатів місцевих рад в Україні, яка містить нормотворчі, адміністративно-юрисдикційні (організаційно-розпорядчі, управлінські, координаційні), контрольно-наглядові, інформаційно-аналітичні, економічні (бюджетно-планові та ін.), ціннісно-орієнтаційні (морально-етичні), соціально-психологічні та комунікативно-консультаційні компетентності (2019). Як ми бачимо цифрових компетентностей серед них немає.

Що ж таке цифрові компетентності? За визначенням низки авторів – «це сукупність знань, здібностей, особливостей характеру і поведінки, які необхідні для того щоб людина могла використовувати ІКТ та цифрові технології для досягнення цілей у своєму особистому або професійному житті» (Куйбіда, Петроє, Федулова, & Андрощук, 2019, с. 6). При цьому важко не погодитися з Газарян С. В., що цифрова компетентність містить цифрову та інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту, кібербезпеку та вирішення проблем. Крім того, «... цифрова компетентність передбачає вміння використовувати цифрові технології для підтримки творчості, активного громадянства та соціальної інтеграції, співпраці з іншими людьми для досягнення особистих, соціальних або комерційних цілей» (2018), а це є важливою складовою діяльності депутата місцевої ради.

Мережа Інтернет – є актуальною сучасною платформою для роботи депутата місцевої ради. У літературі докладно аналізуються окремі можливості, які вона надає. Серед них, зокрема, ведення персонального веб-сайту, особистого блогу, ютуб-каналу, сторінки у соціальних мережах (Руснак, 2016, с. 253–259). За їх допомогою депутати можуть реалізувати або підвищити свій лідерський потенціал, налагодити діалог з громадськістю, інформувати населення про свою роботу, реалізувати принципи підзвітності та прозорості тощо.

Натомість е-урядування, е-документообіг, е-послуги, е-взаємодія з громадянами – стали важливими складовими діджиталізації публічного управління, а, отже, формування

відповідних навичок є обов'язковим для народних обранців усіх рівнів. Поширеними інструментами електронної демократії, які застосовуються сьогодні в Україні як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні, є електронні петиції, електронні звернення, електронні бюджети участі та електронні консультації. Спілкування у мережі реалізується через використання електронних скриньок, месенджерів, соціальних мереж.

Разом з тим слід враховувати: розвиток інформаційного суспільства передбачає, що віртуальна реальність поступово стає невід'ємною частиною нашого існування. При цьому варто наголосити, що мова йде не стільки про технічні аспекти її розуміння, скільки про соціальні. Беззаперечним є той факт, що Інтернет, який власне і уможливує формування віртуальної соціальної реальності, є важливим засобом соціалізації людини, платформою для віддаленого спілкування, обміну інформацією, досвідом, ідеями. Він дає можливості об'єднуватися заради проведення спільних дій і реалізації суспільно-значущих проєктів (різноманітні краудсорсингові платформи), здійснювати соціальну підтримку, залучатися до політичних дискусій тощо.

Процес занурення людини в мережу Інтернет та залучення її до віртуальної соціальної реальності сприяє появі цифрової ідентичності. Мова йде не тільки про інтернет-ідентичність людини чи якоїсь організації як сукупність цифрової інформації про дії користувача під час перебування в мережі (це великі бази особистих даних користувачів: імена, паролі, інші особисті дані, історії електронних транзакцій, операцій та дій у мережі тощо). У цифровій ідентичності є й соціальний аспект її розуміння: наші ніки та аватари у мережі, характер, стиль та зміст публікацій, фото- та відеоматеріали, коментарі, будь-яка віртуальна соціальна активність можуть сприяти формуванню нашого віртуального іміджу, іноді навіть нової віртуальної особи. Це ж стосується і соціальних об'єднань, спільнот, зокрема й територіальних громад. На сьогодні майже кожна з них має не тільки свою веб-сторінку, а й сторінку у соціальній мережі Facebook (іноді навіть не одну – офіційну та «неофіційну»,

громадську), групи для обговорення тощо. Так само як і людина, соціальна спільнота, у нашому випадку територіальна громада, у віртуальній реальності може створити певний образ (звичайно, що суб'єктом дій при цьому виступає той, хто веде веб- або соціальну сторінку громади, або адмініструє групу у соціальних мережах), тобто можна вести мову про формування цифрової (віртуальної) ідентичності територіальної громади. Для територіальних громад (як і для інших учасників віртуальної соціальної реальності) таким чином виникає можливість самореклами, самопрезентації, формування певного іміджу (для «Інших») та ідентичності (для «Своїх»).

У свою чергу, проблеми формування локальної ідентичності об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) є похідною реформи децентралізації влади. Їх утворення приводить до формування нового типу локальної ідентичності громади та її мешканців (Жаліло та ін., 2019, с. 5). Цифрова (віртуальна) соціальна ідентичність ОТГ має стати важливою складовою частиною нової локальної ідентичності. Перехід на «дистанційний» формат взаємодії навіть у віддалених сільських громадах є об'єктивно обумовленим не лише основними тенденціями світового суспільного розвитку, а й умовами функціонування власне ОТГ. А це, зокрема: певна просторова віддаленість населених пунктів, що входять до об'єднаної громади, відсутність усталених соціально-економічних та комунікаційних, зокрема транспортних, зв'язків між ними тощо. Роль депутатського корпусу при цьому беззаперечна, оскільки депутат – це один із лідерів громади, представник інтересів значної її частини. Для нього використання соціальних медіа та мереж має стати «важливим інструментом розвитку громади з точки зору побудови взаємозв'язків, поліпшення комунікації, обміну інформацією в режимі реального часу, а також доступу до широкої аудиторії» (Максименко, & Куропась, 2019, с. 44). А це вимагає від депутатів, навіть найвіддаленіших та найменших громад, відповідних знань і навичок – цифрових компетентностей.

Підсумовуючи, слід зазначити, що:

1. Цифрові компетентності мають ста-

ти важливою складовою інтегральної компетентності депутатів місцевих рад. Не зважаючи на те, що вони окремо не виділяються у відповідному профілі компетентності, але деякі з них неможливо реалізувати без безпосереднього володіння депутатом відповідними цифровими навичками. Так, наприклад, інформаційно-аналітичні компетентності будуються на умінні працювати з фактами, інформацією, а вона, як і інформаційні ресурси стають переважно цифровими. Реалізація ціннісно-орієнтаційних (морально-етичних) компетентностей, які «полягають у формуванні територіального колективу; сприяттні формуванню в територіальній громаді соціальних цінностей та традицій, які створюють сприятливі соціокультурні умови для успішної реалізації державної політики, розвитку трудової підприємницької мотивації, досягненню соціальної стабільності та злагоди; формуванні локальної ідентичності, єдиної місцевої спільноти» (Серьогін, & Шпекторенко, 2019, с. 8) теж поступово переноситься у віртуальну реальність. У той же час соціально-психологічні та комунікативно-консультаційні компетентності взагалі, у сучасних умовах, не можливо реалізувати повною мірою без розвинених цифрових навичок.

2. Віртуалізація та цифровізація суспільних відносин та соціального життя не тільки окремих людей, але й соціальних спільнот обумовлює те, що віртуальна соціальна ідентичність територіальної громади поступово стає важливою складовою її локальної ідентичності. Актуальність застосування цифрових інструментів для налагодження комунікацій з громадою та реалізації соціально значущих проєктів, формування позитивного іміджу та соціальної ідентичності (у даному випадку – віртуальної) в умовах ОТГ є беззаперечним, що, серед іншого, обумовлюється просторовою віддаленістю окремих складових громади (окремих населених пунктів, старостинських округів). При цьому цифрові компетентності депутатів місцевих рад є важливим фактором налагодження «дистанційної» взаємодії в громаді.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Газарян, С. (2018). Нова якісна професійна підготовка у сфері публічного управління. *Державне будівництво*, 2. Відновлено з http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3_1.pdf
- Жаліло, Я. А., Шевченко, О. В., Павленко, І. А., Романова, В. В., Даниляк, О. О., Макарова, Г. В... Трипольська, М. І. (2019). *Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу*. Аналітична доповідь. Відновлено з https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/default/files/2019-05/Децентрал_влади_друк_блок_обкладинка_0.pdf
- Куйбіда, В., Петроє, О., Федулова, Л., & Андрощук, Г. (2019). *Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу*. Аналітична записка. Відновлено з <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/90a7d5c8-d10a-4f8f-8987-4d1077fdc8f6.pdf>
- Максименко, А. О., & Куропась, І. С. (2019). Комунікаційний ресурс об'єднаних територіальних громад (на прикладі аналізу фейсбук-сторінок сільських ОТГ Карпатського регіону). *Маркетинг і цифрові технології*. (Т.3, № 3). Відновлено з <http://www.mdt-oru.com.ua/index.php/mdt/article/download/76/74/>
- Руснак, Б. (2016). *Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика*. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Відновлено з http://cvu.od.ua/db_pic/images/files/file_1488396394.6047.pdf
- Серьогін, С. М., Шпекторенко, І. В. (2019). Структура інтегральної компетентності депутатів місцевих рад України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*, 1(21). Відновлено з [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/18.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/18.pdf)